

پیش می‌آمد، غصه می‌خورد.

ایشان غیر از فعالیت‌های تقریبی کارهای پژوهشی تقریبی هم انجام می‌دادند و این در مکتوباتی که از ایشان منتشر شده، مثل حدیث تقلین و کتاب‌های دیگر نمایان است. غیر از تحقیقات تقریبی، پژوهشگر موفقی در علوم مختلف به خصوص علوم قرآنی بودند که اگر بخواهیم به آن اشاره کنیم، پژوهش‌های ایشان متجاوز از ۵۰ جلد مجموعه موسوعه قرآنی توسط بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی به چاپ رسیده است که انتشار آن هنوز هم ادامه دارد و بسیاری از محققان روی آن کار می‌کنند و ادامه می‌دهند که مجموعه بسیار غنی از موضوعات قرآنی است که از جوانب و زوایای مختلف واژه‌های قرآنی را بررسی کرده و موسوعه علمی است که به درد کتابخانه‌ها می‌خورد و جزو کتاب‌های مرجع محسوب می‌شود.

همان‌طور که اشاره کردید آیت‌الله واعظ‌زاده طلایه‌دار تقریب در دوره معاصر هستند. با توجه به اینکه شما از نزدیک با ایشان آشنا و همکار بودید، دغدغه‌های اصلی ایشان در حوزه تقریب مذاهب اسلامی و وحدت جهان اسلام چه بود؟

استاد واعظ‌زاده در عین اینکه شخصیت علمی بودند، اما اگر فردی می‌توانست به ایشان نزدیک شود، مشاهده می‌کرد از نظر عاطفی انسان بسیار منعطفی هستند. در برخی از سفرهایی که خدمت ایشان بودیم و به مناسبت بحث‌هایی که از جهان اسلام پیش می‌آمد، مثلاً زمانی که حرکت داعش تازه شروع شده بود و قبل از آن طالبان در پاکستان و افغانستان فعالیت داشتند، ایشان بسیار برای این مسأله دل‌نگران بودند و می‌گفتند: ببینید ما چقدر تلاش می‌کنیم که بزرگان عالم اسلام را جمع کنیم، تا در مسائل فقهی، کلامی و... به هم نزدیک شوند و تقریب به وجود آید، اما حرکتی اینچنینی که در بعضی از کشورهای اسلامی پیدا می‌شود، باعث می‌شود بخشی از کار بدون نتیجه باقی بماند. دوباره باید تلاش کنیم تا بتوانیم اینها را به نقطه اجتماع برسانیم. در این موارد از هیچ تلاشی کوتاهی نمی‌کرد، حتی ایشان در سنین بالا که مسافرت برایشان سخت بود، با هیأت‌ها به پاکستان و افغانستان می‌رفت و با علما و بزرگان مذاهب مختلف صحبت می‌کرد، تا آنها را به مسأله وحدت دعوت کند. واقعاً وحدت، دغدغه خاطرش بود و ایشان همیشه به ما توصیه می‌کرد و از قول آیت‌الله بروجردی می‌فرمود: ما نباید با بزرگان اهل سنت یا با پیروان مذاهب اسلامی سر مسأله خلافت و جانشینی پیامبر(ص) بحث کنیم، این بحث امروزه نمی‌تواند مفید باشد. آنچه مرحوم آیت‌الله بروجردی به ایشان و پیروان تقریب توصیه می‌کردند، این بود که مرجعیت علمی اهل بیت(ع) را برای جامعه معرفی کنید. بحث‌های غیرمفید را کنار

بگذارید، تبیین محبت و جایگاه علمی اهل بیت(ع) می‌تواند باعث اجتماع و اجماع جامعه شود؛ این نیاز امروز جامعه است.

در میان جامعه اهل سنت ایشان چه جایگاه علمی و دینی داشتند؟

استاد واعظ‌زاده ارتباطات گسترده‌ای با علمای کشورهای مختلف جهان اسلام به خصوص خاورمیانه داشتند. ایشان در میان جامعه ایران و به خصوص در میان خواص، جایگاه ویژه‌ای داشتند؛ یعنی علما به این امر اذعان می‌کردند و به جایگاه علمی ایشان توجه می‌دادند، حتی اساتید دانشگاه برای استاد واعظ‌زاده احترام خاصی قائل بودند. در دانشکده الهیات دانشگاه تهران و فردوسی مشهد به خاطر طرح مباحث عمیق علمی، جایگاه والایی داشتند.

در خارج از کشور هرکس بر زبان مسلط باشد، بهتر می‌تواند خودش را با جایگاه علمی معرفی کند. شاید از این جهت آیت‌الله تسخیری جلوه بیشتری داشتند، ولی در اکثر سفرها آیت‌الله تسخیری، آیت‌الله واعظ‌زاده را معرفی می‌کردند و وقتی مباحث علمی پیش می‌آمد، جایگاه علمی و تسلط ایشان بر منابع علمی مشخص می‌شد و این‌گونه مورد استقبال جامعه علمی خارج از کشور قرار می‌گرفتند.

خاطره‌ای مربوط به بحث تقریب از ایشان دارید؟

یک بار به همراه آیت‌الله واعظ‌زاده به چابهار رفتیم و در نماز جمعه اهل سنت شرکت کردیم. ایشان سخنرانی کردند. وقت نماز مغرب فرا رسید و مولوی عبدالرحمن سربرازی گفتند: وقت نماز ماست، ایشان هم گفت: وقت نماز ما هم هست، فرقی ندارد و پشت سر ایشان به نماز ایستاد. برخی از شیعیانی که آنجا بودند، ابتدا تعجب کردند، بعد از نماز به ایشان گفتند: نماز خود را اعاده نمی‌کنید. گفتند: نه! چرا این کار را انجام دهم! من نماز مغرب را به جا آوردم. این اتفاق برای همه ما شیرین بود و خیلی هم مورد تشویق و استقبال اهل سنت آن منطقه قرار گرفت.

راه عالمان بزرگی چون آیت‌الله واعظ‌زاده

را چطور می‌توان امتداد بخشید؟

وقتی چنین عالمان بزرگی را از دست می‌دهیم جایگاه‌شان خالی می‌ماند. اگرچه هستند علمای دیگری که حوزه‌ها همواره آنها را پرورش داده مانند آیت‌الله تسخیری، آیت‌الله اراکی و... اما واقعیت این است تا چنین عالمی به ثمر برسد که جهان از وجودش استفاده کند، زحمت و رنج و مرارت بسیار می‌خواهد، اما فقدان این عزیزان تلمه‌ای برای عالم اسلام است، امیدوارم طلبه‌های جوان و دانشجویان عزیز بتوانند راه این بزرگان را بیمایند و در هر جایی حضور دارند، فعالیت تقریبی داشته باشند.

یادنامه‌ای برای
گرامیداشت مقام علمی
استاد آیت‌الله
محمد واعظ‌زاده خراسانی

پاییز ۱۴۰۳

۳۳

فعالیت‌های رسمی
ایشان در مسائل
تقریبی به بعد از انقلاب
اسلامی و دقیقاً از سال
۱۳۶۹ برمی‌گردد که مقام
معظم رهبری، مجمع
جهانی تقریب را مجدداً
تأسیس کردند، چون
مجمع تقریب قبل از
جمهوری اسلامی به
عنوان دارالتقریب مطرح
بود و بعد از پیروزی
انقلاب اسلامی از سال
۱۳۶۹ به دستور مقام
معظم رهبری مجدد
تأسیس شد و اولین
دبیرکل آن را به مرحوم
آیت‌الله واعظ‌زاده دادند

